SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 18. novembra 2010*

V združenih zadevah C-250/09 in C-268/09,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ju je vložilo Rayonen sad Plovdiv (prvostopenjsko sodišče v Bolgariji), z odločbama z dne 23. junija 2009, ki sta na Sodišče prispeli 6. in 10. julija 2009, v postopku

Vasil Ivanov Georgiev

proti

Tehnicheski universitet – Sofia, filial Plovdiv,

* Jezik postopka: bolgarščina.

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi J. N. Cunha Rodrigues, predsednik senata, A. Arabadjiev, A. Rosas, A. Ó Caoimh, sodniki, in P. Lindh (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: Y. Bot,
sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za V. I. Georgieva K. Boncheva in G. Chernicherska, odvetnici,

– za Tehnicheski universitet – Sofia, filial Plovdiv, K. Iliev, zastopnik,

– za bolgarsko vlado T. Ivanov in E. Petranova, zastopnika,

– za nemško vlado M. Lumma in J. Möller, zastopnika,

– za slovaško vlado B. Ricziová, zastopnica,

– za Komisijo Evropskih skupnosti J. Enegren in N. Nikolova, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 2. septembra 2010

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 6(1) Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, str. 16).

2 Predloga sta bila vložena v sporih med V. I. Georgievom in Tehnicheski universitet – Sofia, filial Plovdiv (tehniška univerza v Sofiji – podružnica v Plovdivu, v nadaljevanju: univerza) zaradi, na eni strani, zaposlitve na podlagi pogodbe za določen čas po 65-tem letu in, na drugi strani, zaradi obvezne upokojitve pri 68 letih.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2000/78

3 V uvodni izjavi 25 Direktive 2000/78 je navedeno:

„Prepoved diskriminacije zaradi starosti je bistven del izpolnjevanja ciljev, opredeljenih v smernicah o zaposlovanju, in spodbujanja raznovrstnosti delovne sile. Vendar je v nekaterih okoliščinah različno obravnavanje v zvezi s starostjo lahko upravičeno in so s tem v zvezi potrebni posebni predpisi, ki so glede na položaj v državah članicah lahko med seboj različni. Bistveno je torej razlikovanje med upravičeno [utemeljenim] različnim obravnavanjem, zlasti tistim na podlagi legitimnih ciljev zaposlovalne politike, trga delovne sile [dela] in poklicnega usposabljanja, in diskriminacijo, ki mora biti prepovedana."

4 V skladu s členom 1 te direktive je njen „[n]amen […] opredeliti splošni okvir boja proti diskriminaciji zaradi vere ali prepričanja, hendikepiranosti, starosti ali spolne usmerjenosti pri zaposlovanju in delu, zato da bi v državah članicah uresničevali načelo enakega obravnavanja".

5 Člen 2(1) in (2)(a) iste direktive določa:

„V tej direktivi ‚načelo enakega obravnavanja' pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1.

2. V smislu odstavka 1:

(a) se šteje, da gre za neposredno diskriminacijo, kadar je, je bila ali bi bila oseba obravnavana manj ugodno kakor neka druga v primerljivi situaciji zaradi katerega od razlogov iz člena 1".

6 Člen 3 Direktive 2000/78 z naslovom „Področje uporabe" v odstavku (1)(c) določa:

„V mejah pristojnosti, ki so prenesene na Skupnost, se ta direktiva uporablja za vse osebe, bodisi v javnem bodisi v zasebnem sektorju, vključno z javnimi telesi, kar zadeva:

[…]

(c) zaposlitev in delovne pogoje, vključno z odpustitvijo in plačilom".

7 Člen 6(1) Direktive določa:

„Ne glede na člen 2(2) lahko države članice predvidijo, da različno obravnavanje zaradi starosti ne predstavlja diskriminacije, če ga v kontekstu nacionalnega prava objektivno in razumno utemeljujejo z legitimnim ciljem, vključno z legitimnimi cilji zaposlovalne politike, delovnega trga [trga dela] in poklicnega usposabljanja, in če so načini uresničevanja tega cilja primerni in nujni.

Tako različno obravnavanje je lahko med drugim:

(a) določitev posebnih pogojev glede dostopnosti zaposlitve in poklicnega usposabljanja, zaposlitve in dela, vključno s pogoji glede odpustitve in plačila, za mlade osebe, starejše delavce in osebe, ki so dolžne skrbeti za druge, zato da se spodbuja njihovo poklicno vključenost ali jim zagotavlja varstvo;

(b) z določitvijo minimalnih pogojev glede starosti, delovnih izkušenj ali delovne dobe glede dostopa do zaposlitve ali kakšnih ugodnosti, povezanih z zaposlenostjo;

(c) z določitvijo najvišje starosti za zaposlitev, ki temelji na zahtevah glede usposobljenosti za zadevno delovno mesto, ali na potrebi po primerni dobi zaposlenosti pred upokojitvijo."

Okvirni sporazum o delu za določen čas

8 Določba 5(1) Okvirnega sporazuma ETUC-UNICE-CEEP o delu za določen čas, ki je bil sklenjen 18. marca 1999 in je v Prilogi k Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (UL L 175, str. 43) določa:

„Za preprečevanje zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerjih za določen čas, države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji skladno z nacionalno zakonodajo, kolektivnimi pogodbami ali običaji in/ali socialni partnerji, kadar ni ustreznih pravnih ukrepov, ki bi preprečevali zlorabo, uvedejo enega ali več naslednjih ukrepov tako, da upoštevajo potrebe posameznih sektorjev in/ali kategorij delavcev:

(a) objektivne razloge, ki upravičujejo [utemeljujejo] obnovitev takšnih pogodb ali razmerij;

(b) najdaljše skupno trajanje zaporednih pogodb ali razmerij za določen čas;

(c) število obnovitev takšnih pogodb ali razmerij."

Nacionalna ureditev

9 Bolgarski delovnopravni zakonik (DV št. 26 z dne 1. aprila 1986) v spremenjeni različici, ki je bila objavljena v DV št. 105 z dne 29. decembra 2005 (v nadaljevanju: delovnopravni zakonik), v členu 68(1), točka 1, in (4), določa:

„(1) Pogodba o zaposlitvi za določen čas se sklene:

1. za določeno obdobje, ki ne sme biti daljše od treh let, če zakon ali akt vlade ne določa drugače;

[…]

4) Izjemoma je mogoče pogodbo o zaposlitvi za določen čas v smislu točke 1, odstavka 1, za trajanje najmanj enega leta skleniti za dela ali dejavnosti, ki niso začasne, sezonske ali kratkotrajne. Tako pogodbo o zaposlitvi se lahko na pisni predlog delavca ali zaposlenega sklene tudi za krajši čas. V tem primeru je pogodbo o zaposlitvi za določen čas v smislu točke 1, odstavka 1, z istim delavcem ali zaposlenim za isto delo mogoče podaljšati le enkrat za obdobje najmanj enega leta.“

10 Člen 325(3) delovnopravnega zakonika določa, da pogodba o zaposlitvi preneha brez odpovednega roka strank ob izteku pogodbenega roka.

11 Člen 328 delovnopravnega zakonika določa:

„(1) Delodajalec lahko ob upoštevanju rokov, določenih v členu 326(2), pisno odpove pogodbo o zaposlitvi, pri čemer je ta odpoved naslovljena na delavca ali zaposlenega, v teh primerih:

[…]

10. če je pridobljena pravica do starostne pokojnine ter za profesorje, docente in asistente stopenj I in II ter doktorje znanosti, če so dopolnili 65 let;

[…]“

12 Zakon o visokem šolstvu (DV št. 112 z dne 27. decembra 1995) v spremenjeni različici, ki je bila objavljena v DV št. 103 z dne 23. decembra 2005, v odstavku 11 prehodnih in končnih določb določa:

„predlog profesorskega sveta in sveta za akademsko življenje in/ali podružnice se lahko pogodbe o zaposlitvi habilitiranih učiteljev, ki dopolnijo starost iz člena 328(1), točka 10, delovnopravnega zakonika, na podlagi odločbe akademskega sveta podaljšajo za eno leto, vendar skupaj največ za tri leta, če je zadevna oseba na delovnem

mestu ‚profesorja', in skupaj največ za dve leti, če je zadevna oseba na delovnem mestu ‚docenta'."

13 Člen 7(1), točka 6, zakona o varstvu pred diskriminacijo (DV št. 86, z dne 30. septembra 2003), v spremenjeni različici, ki je bila objavljena v DV št. 105 z dne 29. decembra 2005, določa, da „določitev starostne meje za zaposlitev, ki je povezana s potrebo po izobrazbi za ustrezno delovno mesto ali zahtevo po razumnem trajanju zaposlitve na delovnem mestu pred upokojitvijo, ne pomeni diskriminacije, če je to objektiven razlog, namenjen uresničitvi legitimnega cilja, in če sredstva za uresničitev tega cilja ne gredo prek tega, kar je potrebno".

Spora o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

14 V. I.. Georgiev je na univerzi začel delati leta 1985 kot predavatelj.

15 Njegova pogodba o zaposlitvi je 6. februarja 2006 prenehala, z obrazložitvijo, da je dosegel upokojitveno starost, ki je določena na 65 let.

16 Akademski svet univerze je V. I. Georgievu na podlagi odstavka 11 prehodnih in končnih določb zakona o visokem šolstvu vseeno dovolil nadaljevati z delom. Podpisana je

bila nova pogodba o zaposlitvi za eno leto, na podlagi katere naj bi V. I. Georgiev delal kot učitelj na fakulteti za inženirstvo (v nadaljevanju: pogodba).

17 Pogodba je bila z aneksom z dne 21. decembra 2006, podaljšana za eno leto.

18 V. I. Georgiev je bil januarja leta 2007 imenovan za profesorja.

19 Pogodba je bila z novim aneksom z dne 18. januarja 2008 podaljšana še za eno leto.

20 Leta 2009, v katerem je V. I. Georgiev dopolnil starost 68 let, je delovno razmerje, ki ga je imel z univerzo, z odločbo direktorja univerze na podlagi člena 325(3) delovnopravnega zakonika prenehalo.

21 V. I. Georgiev je na predložitveno sodišče vložil dve tožbi. S prvo, ki je podlaga v zvezi z zadevo C-268/09, predlaga, naj se ugotovi, da je določba iz njegove prve pogodbe za določen čas, s katero je ta omejena na eno leto, nična in da je treba to pogodbo preoblikovati v pogodbo za nedoločen čas. Druga, ki je podlaga v zvezi z zadevo C-250/09, se nanaša na odločbo direktorja univerze, s katero je njegovo delovno razmerje z univerzo prenehalo, ko je dopolnil 68 let.

22 Predložitveno sodišče je navedlo, da ima pri odločanju o sporih, ki sta mu bila predložena, dvome glede razlage člena 6 Direktive 2000/78.

23 V teh okoliščinah je Rajonen sad Plovdiv prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja, pri čemer sta prvi dve vprašanji skupni obema zadevama, tretje pa je postavljeno samo v zadevi C-268/09:

„1. Ali določbe [Direktive 2000/78] nasprotujejo uporabi nacionalnega zakona, na podlagi katerega pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas ni dopustno skleniti s profesorji, ki so dopolnili starost 65 let? Ali so v zvezi s tem in, natančneje, ob upoštevanju člena 6(1) te direktive ukrepi iz člena 7(1), točka 6, zakona o varstvu pred diskriminacijo, ki uvajajo starostne meje za določena delovna mesta, objektivni in primerni ter upravičeni z legitimnim ciljem in sorazmerni, ob upoštevanju dejstva, da je bila navedena direktiva v celoti prenesena v bolgarsko pravo?

2. Ali določbe [Direktive 2000/78] nasprotujejo uporabi nacionalnega zakona, v skladu s katerim se morajo profesorji, ki so dopolnili starost 68 let, obvezno upokojiti? Ali je glede na navedeno dejansko stanje in okoliščine obravnavane zadeve ter ob morebitni ugotovitvi neskladja med [Direktivo 2000/78] in zadevno nacionalno zakonodajo, v katero je bila ta direktiva prenesena, mogoče, da se zaradi razlage določb prava Skupnosti nacionalna zakonodaja ne uporabi?

3. Ali je dopolnitev določene starosti v skladu z nacionalno zakonodajo edini pogoj za odpoved delovnega razmerja za nedoločen čas in za možnost njegovega nadaljevanja kot delovno razmerje za določen čas med istim delavcem in istim delodajalcem za isto delovno mesto? Če nacionalna zakonodaja določa najdaljše trajanje in največ podaljšanj delovnega razmerja za določen čas z istim delodajalcem, potem ko je bila pogodba za nedoločen čas preoblikovana v pogodbo za

določen čas, po katerem roku nadaljevanje delovnega razmerja med strankama ni več mogoče?“

24 Zadevi C-250/09 in C-268/09 sta bili s sklepom predsednika Sodišča z dne 14. septembra 2009 združeni za pisni in ustni postopek ter izdajo sodbe.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvi vprašanji

25 Predložitveno sodišče v prvih dveh vprašanjih, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu sprašuje, ali Direktiva 2000/78, zlasti njen člen 6(1), nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je v postopku v glavni stvari, ki določa obvezno upokojitev univerzitetnih profesorjev, ki so dopolnili starost 68 let, in omogoča nadaljevanje njihove dejavnosti po dopolnjenem 65-tem letu samo na podlagi pogodb za določen čas, sklenjenih za obdobje enega leta, ki se lahko podaljša največ dvakrat. To sodišče sprašuje, ali se v primeru pritrdilnega odgovora taka nacionalna zakonodaja ne uporabi.

26 Najprej je treba poudariti, kot je razvidno iz naslova, uvodnih izjav, vsebine in cilja Direktive 2000/78, da naj bi se z njo vzpostavil splošen okvir, ki zagotavlja enako obravnavanje „pri zaposlovanju in delu“ vseh oseb, tako da jim omogoči učinkovito

varstvo pred diskriminacijo, ki temelji na enem od razlogov iz člena 1 te direktive, med katerimi je tudi starost.

27 Za odgovor na ti vprašanji je treba preučiti, ali nacionalna zakonodaja, kakršna je v postopku v glavni stvari, spada na področje uporabe Direktive 2000/78, ali povzroča različno obravnavanje glede na starost in, če se odgovori pritrdilno, ali ta direktiva nasprotuje takemu različnemu obravnavanju.

28 Prvič, glede vprašanja, ali nacionalna zakonodaja, kakršna je v postopku v glavni stvari, spada na področje uporabe Direktive 2000/78, iz njenega člena 3(1)(c) izhaja, da se ta direktiva v okviru pristojnosti, ki so prenesene na Evropsko unijo, glede pogojev zaposlitve in delovnih pogojev, vključno z odpustitvijo in plačilom, uporablja za vse osebe.

29 Nacionalna določba, ki predvideva obvezno upokojitev univerzitetnih profesorjev pri 68-tih letih, se nanaša na pogoje zaposlitve in delovne pogoje v smislu člena 3(1)(c) Direktive 2000/78, ker zadevnim osebam po tem letu prepoveduje opravljanje njihove dejavnosti.

30 Glede določbe o sklepanju pogodb za določen čas, se ta nanaša na zaposlitve in delovne pogoje v smislu omenjenega člena 3(1)(c), ker univerzitetnim profesorjem, ki so dopolnili starost 65 let, preprečuje nadaljevanje njihove dejavnosti na podlagi pogodbe za nedoločen čas.

31 Drugič, glede vprašanja, ali zadevna nacionalna zakonodaja v postopku v glavni stvari vsebuje različno obravnavanje na podlagi starosti v smislu člena 2(1) Direktive

2000/78, je treba spomniti, da v skladu s tem členom „‚načelo enakega obravnavanja' pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1" te direktive. V njenem členu 2(2)(a) je pojasnjeno, da se v smislu odstavka 1 istega člena šteje, da gre za neposredno diskriminacijo, kadar je obravnavanje osebe manj ugodno kakor obravnavanje druge osebe v primerljivem položaju iz katerega od razlogov iz člena 1 te direktive.

32 Posledica uporabe zakona, ki predvideva obvezno upokojitev univerzitetnih profesorjev, ki so dopolnili starost 68 let, je, da so te osebe obravnavane manj ugodno kot druge osebe, ki opravljajo isto dejavnost, ker so presegle starost 68 let. Taka določba povzroča različno obravnavanje, ki neposredno temelji na starosti, v smislu člena 2(2)(a) Direktive 2000/78 (glej v tem smislu sodbo z dne 16. oktobra 2007 v zadevi Palacios de la Villa, C-411/05, ZOdl., str. I-8531, točka 51).

33 Glede nacionalne določbe, ki se nanaša na uporabo pogodb o zaposlitvi za določen čas za profesorje, ki so dopolnili starost 65 let, je treba ugotoviti, da zadevna nacionalna zakonodaja v postopku v glavni stvari, s tem ko tem profesorjem omogoča le take vrste pogodb o zaposlitvi in jim preprečuje nadaljevanje opravljanja njihove dejavnosti na podlagi pogodb za nedoločen čas, vključuje tudi neenako obravnavanje, če se jih primerja z mlajšimi profesorji, za katere taka prepoved ne velja.

34 Argumentacija univerze in bolgarske vlade, da taka zakonodaja zadevnih profesorjev ne postavlja v slabši položaj, saj jim omogoča, če je to potrebno, da delajo še tri leta po tem, ko so dosegli starost, pri kateri so upravičeni do starostne pokojnine, ne more ovreči sklepa iz prejšnje točke. Tak položaj namreč ne preprečuje tega, da so pogoji

za zaposlitev teh profesorjev, ko nimajo več pogodbe za nedoločen čas, bolj negotovi, kot so pogoji za zaposlitev profesorjev, ki so mlajši od 65 let.

35 Tretjič, treba je preizkusiti, ali je mogoče različno obravnavanje, ki je posledica uporabe določb zadevne nacionalne zakonodaje v postopku v glavni stvari, utemeljiti glede na člen 6 Direktive 2000/78.

36 Glede tega je treba spomniti, da člen 6(1), prvi pododstavek, te direktive določa, da različno obravnavanje zaradi starosti ne predstavlja diskriminacije, če ga v kontekstu nacionalnega prava objektivno in razumno utemeljujejo z legitimnim ciljem, vključno z legitimnimi cilji politike zaposlovanja, trga dela in poklicnega usposabljanja, in če so načini uresničevanja tega cilja primerni in nujni. Drugi pododstavek istega odstavka našteva nekatere primere različnega obravnavanja v smislu tega prvega pododstavka.

37 Glede tega je treba ugotoviti, da se člen 6(1), drugi pododstavek, točka c, Direktive 2000/78, ki je bil v bolgarsko pravo prenesen s členom 7(1), točka 6, zakona o varstvu pred diskriminacijo, in ga predložitveno sodišče izrecno omenja v svojem prvem vprašanju, za obravnavano zadevo ne zdi upošteven. Spor v postopku v glavni stvari se namreč nanaša na uporabo pogodb za določen čas po 65-tem letu, torej na pogoje za zaposlitev po določeni starosti, in ne na določitev najvišje starosti za zaposlitev, na katero se nanaša ta zakon.

38 Zadevne nacionalne določbe v postopku v glavni stvari je treba torej preizkusiti glede na njihove cilje.

39 Predložitvena odločba ne vsebuje nobenega podatka o tem in iz spisa tudi ni razvidno, ali zadevna nacionalna zakonodaja v postopku v glavni stvari omenja cilj zadevne ureditve ali ne.

40 Vendar to ne pomeni, da ta zakonodaja nima legitimnega cilja. Kot je Sodišče že presodilo, če zadevna nacionalna zakonodaja ne vsebuje natančne določitve cilja, ki ga uresničuje, pa je pomembno, da je z drugimi elementi, vzetimi iz splošnega okvira zadevnega ukrepa, mogoče opredeliti osnovni cilj tega ukrepa, in sicer zaradi sodnega nadzora njegove legitimnosti ter primernosti in nujnosti uporabljenih načinov uresničevanja tega cilja (glej zgoraj navedeno sodbo Palacios de la Villa, točka 57; sodbi z dne 5. marca 2009 v zadevi Age Concern England, C-388/07, ZOdl., str. I-1569, točka 45, in z dne 12. januarja 2010 v zadevi Petersen, C-341/08, ZOdl., str. I-47, točka 40).

41 Univerza in bolgarska vlada trdita, da zadevna nacionalna zakonodaja v postopku v glavni stvari uresničuje cilje socialne politike, ki je povezana z usposabljanjem in zaposlovanjem učiteljev ter z uporabo konkretne politike trga dela, pri čemer se upošteva poseben položaj, v katerem je osebje iz zadevne panoge, potrebe zadevne univerzitetne ustanove in poklicne kvalitete zadevne osebe.

42 Drugi vladi, ki sta svoja stališča predstavili Sodišču, in sicer nemška in slovaška vlada, ter Komisija Evropskih skupnosti menijo, da je lahko legitimen cilj nacionalne zakonodaje, kakršna je v postopku v glavni stvari, v tem, da se zagotovi kakovost poučevanja in raziskav, tako da se z zaposlovanjem mlajših profesorjev obnavlja učiteljski

zbor in da se optimalno razdeli delovna mesta, tako da se vzpostavi medgeneracijsko ravnovesje.

43 Treba je ugotoviti, da univerza in bolgarska vlada natančno ne pojasnita cilja te nacionalne zakonodaje in se v bistvu zadovoljita z navedbo, da uresničuje vrsto cilja, ki je omenjen v členu 6(1) Direktive 2000/78. Da bi presodili skladnost take zakonodaje glede na to direktivo, pa je treba natančno raziskati zasledovani cilj te zakonodaje, kar je naloga nacionalnega sodišča.

44 Da bi dali nacionalnemu sodišču koristen odgovor, je treba upoštevati stališča, ki sta jih v zvezi s ciljem zadevne nacionalne zakonodaje v postopku v glavni stvari predložili univerza in bolgarska vlada ter stališča, ki so jih glede tega predložile nemška in slovaška vlada in Komisija.

45 Usposabljanje in zaposlovanje učiteljev ter uporaba konkretne politike trga dela, kar omogoča upoštevanje posebnega položaja, v katerem je osebje iz zadevne panoge, in na kar se sklicujeta univerza in bolgarska vlada, lahko izpolnjujejo željo, da se optimalno razdeli delovna mesta profesorjev med generacijami, zlasti z zaposlovanjem mlajših profesorjev. Glede zadnjenavedenega cilja je Sodišče že presodilo, da je spodbujanje zaposlovanja nedvomno legitimen cilj socialne politike ali politike zaposlovanja držav članic (zgoraj navedena sodba Palacios de la Villa, točka 65), zlasti če gre za olajšanje dostopa mladih do nekega poklica (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo

Petersen, točka 68). Spodbujanje zaposlovanja v visokem šolstvu z zagotavljanjem profesorskih delovnih mest mlajšim osebam lahko pomeni tak legitimen cilj.

46 Poleg tega, sodelovanje različnih generacij učiteljev in raziskovalcev, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 34 sklepnih predlogov, spodbuja izmenjavo izkušenj in inovacije ter s tem razvoj kakovosti poučevanja in raziskav na univerzah.

47 Vendar na podlagi spisa ni mogoče sklepati, da cilji, ki jih omenjajo nemška in slovaška vlada ter Komisija, ustrezajo ciljem bolgarskega zakonodajalca. Dvom zbujajo zlasti navedbe V. I. Georgieva v njegovih pisnih stališčih. Meni namreč, da univerza in bolgarska vlada preprosto pritrjujeta, in trdi, da zadevna zakonodaja v postopku v glavni stvari ni prilagojena dejanskemu položaju na zadevnem trgu dela. Navaja, da je povprečna starost univerzitetnih profesorjev 58 let in da njihovo število ni večje od 1000, kar je posledica tega, da za mlade profesorska kariera ni zanimiva. Zadevna zakonodaja v postopku v glavni stvari naj zaradi tega ne bi spodbujala zaposlovanja mladih.

48 V zvezi s tem mora nacionalno sodišče preizkusiti dejanski položaj in preveriti, ali cilji, ki jih navajata univerza in bolgarska vlada, ustrezajo resničnim dejstvom.

49 Treba je še preizkusiti, ali so načini za uresničevanje takih ciljev „primerni in nujni“ v smislu člena 6(1), prvi pododstavek, Direktive 2000/78.

50 Glede tega je treba spomniti, da imajo države članice na voljo široko diskrecijsko pravico ne le pri odločitvi, katerega od več ciljev na področju socialne in politike

zaposlovanja bodo zasledovale, temveč tudi pri sprejemanju ukrepov za njegovo uresničevanje (glej sodbo z dne 22. novembra 2005 v zadevi Mangold, C-144/04, ZOdl., str. I-9981, točka 63, in zgoraj navedeno sodbo Palacios de la Villa, točka 68).

51 Prvič, glede starostne omejitve 68 let, je Sodišče v točki 70 zgoraj navedene sodbe Petersen presodilo, da se ob upoštevanju sprememb razmer na področju zaposlovanja ne zdi nerazumno, da organi države presodijo, da bi se z uveljavitvijo starostne meje, ki povzroči odhod najstarejših zobozdravnikov s trga, lahko spodbudilo zaposlovanje mlajših zobozdravnikov in da je ta starost dovolj visoka, da je lahko meja veljavnosti dovoljenja za opravljanje dejavnosti zobozdravnika na podlagi koncesije.

52 Ti presoji sta upoštevni tudi za opravljanje dejavnosti, kakršna je dejavnost univerzitetnih profesorjev. Če je namreč število delovnih mest za univerzitetne profesorje na splošno omejeno in so rezervirana za osebe, ki so najbolj kvalificirane za zadevno področje, ter mora biti zato za zaposlitev profesorja na razpolago prosto delovno mesto, je treba šteti, da lahko država članica oceni, da je za uresničitev ciljev politike zaposlovanja, kakršni so omenjeni v točkah 45 in 46 te sodbe, primerno določiti starostno omejitev.

53 Vendar mora nacionalno sodišče ob upoštevanju ciljev, ki jih navaja V. I. Georgiev in so navedeni v točki 47 te sodbe, preveriti, če položaj univerzitetnih profesorjev v Bolgariji ustreza splošnemu položaju univerzitetnih profesorjev, kakršen je opisan v prejšnji točki.

54 Glede starostne omejitve, ki je določena z zadevno nacionalno zakonodajo v postopku v glavni stvari, to je 68 let, je iz spisa razvidno, da je pet let višja kot starost, pri

kateri lahko moški v zadevni državi članici običajno pridobijo pravico do starostne pokojnine in se upokojijo. Prav tako univerzitetnim profesorjem, ki želijo delati do 68 leta, omogoča, da svojo kariero nadaljujejo relativno dolgo obdobje. Takega ukrepa ni mogoče obravnavati, kot da čezmerno ogroža legitimna upravičenja delavcev, ki se morajo obvezno upokojiti, ker so dopolnili za upokojitev določeno starost, saj upoštevna nacionalna zakonodaja ne temelji le na določeni starosti, temveč upošteva tudi dejstvo, da so zadevne osebe na koncu poklicne kariere upravičene do finančnega nadomestila v okviru starostne pokojnine, kot jo predvideva nacionalni sistem v postopku v glavni stvari (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Palacios de la Villa, točka 73).

55 Iz tega je razvidno, da določitev take starostne omejitve za prenehanje pogodbe o zaposlitvi, če ta nacionalna zakonodaja te cilje izpolnjuje dosledno in sistematično, ne presega tistega, kar je nujno za uresničitev ciljev politike zaposlovanja, kakršni so omenjeni v točkah 45 in 46 te sodbe.

56 Nacionalno sodišče mora preveriti, ali taka starostna omejitev resnično zagotavlja, da se navedene cilje doseže dosledno in sistematično (glej sodbo z dne 10. marca 2009 v zadevi Hartlauer, C-169/07, ZOdl., str. I-1721, točka 55, in zgoraj navedeno sodbo Petersen, točka 53). Zlasti mora preizkusiti, ali zadevna zakonodaja v postopku v glavni stvari razlikuje med, na eni strani, docenti in univerzitetnimi profesorji in, na drugi strani, drugimi učitelji na univerzi, tako da za slednje ne določa obvezne upokojitve, kot navaja V. I.. Georgiev. Tako bi bilo treba preizkusiti, ali je tako razlikovanje glede na želene cilje in značilnosti zadevnih učiteljev nujno ali, nasprotno, povzroča

neskladnost zakonodaje, ki tako ne izpolnjuje pogojev, ki so določeni v členu 6(1) Direktive 2000/78.

57 Drugič, glede primernosti in nujnosti sklepanja pogodb za določen čas po 65-tem letu, je imelo Sodišče že priložnost preizkusiti skladnost nacionalnih določb, ki so določale uporabo takih pogodb po določenem letu, z Direktivo 2000/78.

58 Sodišče je tako v zgoraj navedeni sodbi Mangold nacionalno zakonodajo, ki je zadevnim delodajalcem dopuščala sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas z delavci, ki so dosegli starost 52 let, ne glede na to, ali so bili pred sklenitvijo pogodbe brezposelni ali ne, preizkusilo glede na zasledovani cilj, in sicer spodbujanje zaposlovanja starejših brezposelnih delavcev.

59 Sodišče je v tej sodbi, na eni strani, navedlo, da taka zakonodaja vodi do položaja, v katerem bi se lahko delavcem, na katere se ta nanaša, ponudilo sklenitev pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki jih je mogoče neomejeno podaljševati do starosti, pri kateri lahko uveljavljajo pravico do starostne pokojnine, tako da bi bili v nevarnosti, da bodo med znatnim delom svoje poklicne kariere izključeni iz uživanja stabilnosti zaposlitve, ki pa je po mnenju Sodišča vsekakor pomemben element zaščite delavcev (glej zgoraj navedeno sodbo Mangold, točka 64). Na drugi strani je presodilo, da je za tako zakonodajo, pri kateri je starost zadevnih delavcev edino merilo za sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas – ne da bi bilo treba dokazati, da je določitev starostne meje kot take neodvisno od drugih presoj v povezavi s strukturo konkretnega trga dela in osebnega položaja zadevnega posameznika objektivno nujna za doseganje cilja poklicne vključenosti nezaposlenih starejših delavcev – šteti, da presega tisto,

kar je za uresničitev zasledovanega cilja primerno in nujno (zgoraj navedena sodba Mangold, točka 65).

60 Treba je ugotoviti, da se nacionalna zakonodaja, kakršna je v postopku v glavni stvari, od nacionalne zakonodaje, ki je bila preizkušena v zgoraj navedeni sodbi Mangold, precej razlikuje in bi bila lahko utemeljena v smislu Direktive 2000/78.

61 Prvič, tako uporaba enoletnih pogodb za določen čas, ki se lahko podaljšajo največ dvakrat, kot starostna omejitev 68 let lahko odražata politiko zaposlovanja, katere namen je zlasti spodbujanje zaposlovanja mlajših učiteljev na delovna mesta univerzitetnih profesorjev. Ker je namreč število slednjih omejeno, uporaba pogodb za določen čas po 65-tem letu za te profesorje omogoča njihov odhod v relativno kratkem roku in torej zaposlitev mlajših profesorjev na njihova mesta. Vendar mora nacionalno sodišče preveriti, ali je položaj univerzitetnih profesorjev, na katere se nanaša zadevna zakonodaja v postopku v glavni stvari, tak.

62 Drugič, uporaba teh pogodb ni vezana samo na pogoj, da je delavec dosegel določeno starost.

63 Nasprotno, kot izhaja iz nacionalne zakonodaje, ki je omenjena v točkah 11 in 12 te sodbe, je odločilni faktor – poleg okoliščine, da je dosegel določeno starost, ki je sicer precej višja, kot je zadevna starost v zadevi, na katero se nanaša zgoraj navedena sodba Mangold, to je 65 namesto 52 let – dejstvo, da je profesor pridobil pravico do starostne pokojnine.

64 Iz take zakonodaje je razvidno, da lahko profesorji, ki jim je predlagana pogodba za določen čas, izbirajo med tem, da gredo v pokoj s starostno pokojnino, in tem, da po 65-tem letu nadaljujejo z delom.

65 Poleg tega so pogodbe za določen čas, kakršne so v postopku v glavni stvari, omejene na eno leto in se lahko podaljšajo največ dvakrat, s čimer izpolnjujejo zahteve določbe 5(1) okvirnega sporazuma o delu za določen čas, katere namen je preprečevanje zlorab, ki izhajajo iz zaporednih pogodb za določen čas.

66 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da nacionalna zakonodaja, ki določa sklepanje pogodb za določen čas, kakršna je v postopku v glavni stvari, uravnoteži potrebe zadevnih profesorjev in univerz in je lahko primeren in nujen način za uresničitev ciljev, ki so navedeni v točkah 45 in 46 te sodbe, če ta zakonodaja te cilje izpolnjuje dosledno in sistematično.

67 Vsekakor mora, kot je bilo navedeno v točki 56 te sodbe, nacionalno sodišče preveriti, ali zadevna zakonodaja v postopku v glavni stvari pri uporabi pogodb za določen čas oziroma za nedoločen čas po tem, ko je zainteresirana oseba dosegla upokojitveno starost, razlikuje med, na eni strani, docenti in univerzitetnimi profesorji in, na drugi strani, drugimi učitelji na univerzi. Zlasti mora nacionalno sodišče preizkusiti tudi, ali je tako razlikovanje glede na želene cilje in značilnosti zadevnih učiteljev nujno

ali, nasprotno, povzroča neskladnost zakonodaje, ki tako ne izpolnjuje pogojev, ki so določeni v členu 6(1) Direktive 2000/78.

68 Zato je treba na prvi vprašanji odgovoriti, da je treba Direktivo 2000/78, zlasti njen člen 6(1), razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je v postopku v glavni stvari, ki določa obvezno upokojitev univerzitetnih profesorjev, ko dopolnijo 68 let, in nadaljevanje njihove dejavnosti po 65-tem letu samo na podlagi enoletnih pogodb za določen čas, ki se lahko podaljšajo največ dvakrat, če ima ta zakonodaja legitimen cilj, ki je povezan zlasti s politiko zaposlovanja in politiko trga dela, kot sta vzpostavitev kakovostnega poučevanja in optimalna medgeneracijska razdelitev delovnih mest profesorjev, in če omogoča uresničevanje tega cilja na primerne in nujne načine. Nacionalno sodišče mora preveriti, ali so ti pogoji izpolnjeni.

69 Če ti pogoji ne bi bili izpolnjeni, predložitveno sodišče sprašuje tudi, ali se nacionalna zakonodaja ne uporabi.

70 Če so izpolnjeni pogoji, ki se zahtevajo za to, da se posamezniki pred nacionalnimi sodišči lahko sklicujejo na direktivo v postopkih zoper državo, lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča to storijo ne glede na status, v katerem država deluje, torej kot delodajalec ali javni organ (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 12. julija 1990 v zadevi Foster in drugi, C-188/89, Recueil, str. I-3313, točka 17, in z dne 5. februarja 2004 v zadevi Rieser Internationale Transporte, C-157/02, Recueil, str. I-1477, točka 23).

71 Iz spisa je razvidno da predložitveno sodišče šteje za gotovo, da je univerza javna ustanova, zoper katero se lahko uporabi določbe direktive, ki bi lahko imele neposredni učinek (glej v zvezi s tem zlasti sodbo z dne 7. septembra 2006 v zadevi Vassallo, C-180/04, ZOdl., str. I-7251, točka 26, in navedena sodna praksa).

72 Sodišče je že pojasnilo posledice, ki v okviru spora med posameznikom ter takim subjektom izhajajo iz neskladnosti nacionalnega prava s prepovedjo diskriminacije na podlagi starosti, ki je zapisana v členih 2 in 3(1)(c) Direktive 2000/78, na področju pogojev zaposlitve in delovnih pogojev. Presodilo je, da se nacionalni zakon, ki je v nasprotju s to direktivo, v tem primeru ne uporabi (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Petersen, točka 81).

73 Zato je treba predložitvenemu sodišču odgovoriti, da nacionalno sodišče v sporu med javno ustanovo in posameznikom, če nacionalna zakonodaja, kakršna je v postopku v glavni stvari, pogojev iz člena 6(1) Direktive 2000/78 ne izpolnjuje, te zakonodaje ne uporabi.

Tretje vprašanje

74 V tretjem vprašanju predložitveno sodišče Sodišču predlaga, naj poda razlago nacionalne zakonodaje v postopku v glavni stvari.

75 Glede tega je treba spomniti, da v postopku iz člena 267 PDEU Sodišče ni pristojno za razlago nacionalnega prava, saj je to naloga, ki jo ima izključno predložitveno sodišče (glej sodbo z dne 7. septembra 2006 v zadevi Marrosu in Sardino, C-53/04, ZOdl., str. I-7213, točka 54).

76 V nekaterih primerih je Sodišče iz vprašanj, ki se očitno nanašajo na nacionalno pravo, lahko sklepalo na problematiko v zvezi z razlago prava Unije, ki bi ga lahko Sodišče preizkusilo in tako predložitvenemu sodišču pomagalo razrešiti predloženi spor.

77 Vendar iz zadeve C-268/09, v kateri je bilo postavljeno tretje vprašanje, ni mogoče izvzeti take problematike, ki bi se razlikovala od tiste, ki je bila preizkušena v odgovor na prvi vprašanji.

78 Zato na tretje vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

79 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, le-to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Direktivo Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu, zlasti njen člen 6(1), je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je v postopku v glavni stvari, ki določa obvezno upokojitev univerzitetnih profesorjev, ko dopolnijo 68 let, in nadaljevanje njihove dejavnosti po 65-tem letu samo na podlagi enoletnih pogodb za določen čas, ki se lahko podaljšajo največ dvakrat, če ima ta zakonodaja legitimen cilj, ki je povezan zlasti s politiko zaposlovanja in politiko trga dela, kot sta vzpostavitev kakovostnega poučevanja in optimalna medgeneracijska razdelitev delovnih mest profesorjev, in če omogoča uresničevanje tega cilja na primerne in nujne načine. Nacionalno sodišče mora preveriti, ali so ti pogoji izpolnjeni.

Če nacionalna zakonodaja, kakršna je v postopku v glavni stvari, ne izpolnjuje pogojev iz člena 6(1) Direktive 2000/78, nacionalno sodišče v sporu med javno ustanovo in posameznikom te zakonodaje ne uporabi.

Podpisi